

Het evangelie is nieuw èn oud

Redding

In Ez. 34:23 beloofde God, dat Hij Zijn volk opnieuw door Zijn dienaar David zou laten weiden. Uit de profetieën van Jesaja (Jes. 42:1-7; 49:1-7; 50:4-11; 52:13-53:12) bleek ons dat deze nieuwe David enerzijds veel op de oude David lijkt, maar anderzijds hem verre overtreft. Dit is karakteristiek voor de verhouding tussen "oud" en "nieuw" in de Bijbel. Enerzijds is er sterke gelijkenis, anderzijds wordt het oude door het nieuwe overtroffen. De kerkvader Melito van Sardes heeft in een preek over het Pascha uitgelegd wat de achtergrond van dit verschijnsel is.

Nadat het Schriftgedeelte over het Pascha (Ex. 12:1-42) gelezen is, gaat Melito uitleggen wat het Pascha betekent. Hij schetst hoe in de paasnacht Egypte door de verderfengel geslagen en Israël door het bloed van het paaslam gered werd (PP 11-30). Hij concludeert dan: "de slachting van het schaap bleek Israëls verlossing te zijn en de dood van het schaap werd tot leven voor het volk, en het bloed beschaamde de engel" (PP 31). Maar heeft die gebeurtenis uit een ver verleden nu ook nog betekenis voor Melito's hoorders? Volgens Melito is dat inderdaad zo en hij legt uit waarom. Hij verwijst daarbij naar een verschijnsel uit het dagelijks leven: "Als er een model ontbreekt, wordt een bouwwerk niet opgericht. Het is toch zo dat het toekomstige door middel van het prototype gezien wordt? Daarom komt er van wat gaat verrijzen een maquette, of uit was of uit leem of uit hout, opdat wat gaat opgericht worden hoger in formaat en sterker in kracht en schoon in vorm en rijk in afwerking, door middel van een kleine en vergankelijke maquette gezien kan worden." (PP 36-37). In zo'n maquette zie je al hoe later het bouwwerk er uit zal zien (PP 38). Zoals het is in het dagelijks leven, zo is het ook in de heilsgeschiedenis (PP 39-40):

Immers de verlossing door de Heer (Jezus) en de verwerkelijking (waarheid)
zijn onder het volk (Israël) tevoren afgebeeld,
en de leer van het evangelie
is door de wet tevoren verkondigd.

Het volk was dus een prototype, een maquette,
en de wet een geschrift met een gelijkenis.

Het evangelie is echter een weergave van de wet en een vervulling,
en de kerk: centraal depot van de verwerkelijking (waarheid).

Het oude verbond was een prototype van het nieuwe verbond. Daaruit volgt dat de boeken van het oude verbond een ontwerpbeschrijving (vgl. PP 35, 57) bevatten en de boeken van het nieuwe verbond een beschrijving van de realisatie van het ontwerp.

De slachting van het schaap en de redding van het volk in de paasnacht waren een prototype van het lijden van Jezus tot redding van Zijn volk. "De slachting dus van het schaap en de ceremonie van het Pascha en het geschrift der wet, - bij Christus Jezus komen zij uit, om Wie alles in de oude wet geschiedde" (PP 6; vgl. Luc. 24:25-27). Jesaja heeft ervan geprofeteerd: "Hij werd doorstoken om onze weerspanningheid, om onze zonden gebroken; Hij werd gestraft; ons bracht het vrede, en dank zij Zijn striemen is er voor ons genezing. ... Hij werd gefolterd en diep vernederd, maar heeft Zijn mond niet geopend, zoals een lam dat ter slachting geleid wordt. ... Waarlijk, als een schuldoffer gaf Hij Zijn leven." (Jes. 53:5, 7, 10; vgl. Joh. 1:29). Door de schuld van Zijn volk op Zich te nemen, redde Jezus Zijn broeders van de straf. Ook bracht Hij hen vrede (Jes. 53:5). Ook dat was al in het Pascha zichtbaar. Het Pascha moest immers gegeten worden (Ex. 12:8) en had daardoor tevens het karakter van een vredeoffer. Daarom heeft Jezus tijdens Zijn laatste paasmaaltijd

brood genomen, het gebroken en aan Zijn leerlingen gegeven met de woorden: "Neemt, eet, dit is Mijn lichaam." (Mat. 26:26). Op symbolische wijze moeten de leerlingen Jezus' lichaam eten, omdat Hij de vervulling van het paaslam is. Het lijden en sterven van Jezus betekent voor Zijn leerlingen leven en vrede.

Jezus reikt Zijn leerlingen niet alleen brood, maar ook een beker met wijn toe: "Drinkt allen hieruit. Want dit is Mijn bloed van het verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden." (Mat. 26:27-28). Toen het oude verbond gesloten werd sprenkelde Mozes bloed over het volk en sprak daarbij: "Dit is het bloed van het verbond dat Jahwe, op grond van al deze woorden, met u sluit." (Ex. 24:8). Zo kreeg het verbond rechtskracht. Door Zijn lijden en sterven heeft Jezus rechtskracht verleend aan een nieuw en beter verbond, dat van de Geest (2 Kor. 3:6; Jer. 31:31-34; Ez. 36:27).

De rest

Na Zijn opstanding uit de doden verschijnt Jezus aan Zijn leerlingen. Hij gebiedt hen Jeruzalem niet te verlaten, maar te wachten op de beloofde Heilige Geest (Hand. 1:4-5). Na deze woorden vaart Jezus op naar de hemel (Hand. 1:9). De leerlingen houden zich aan het gebod van Jezus. Ze nemen hun intrek in een bovensaal in Jeruzalem (Hand. 1:13). "Zij allen bleven eensgezind volharden in het gebed samen met de vrouwen, met Maria, de moeder van Jezus, en met Zijn broeders." (Hand. 1:14).

Ook op de Pinksterdag zijn allen daar bijeen (Hand. 2:1). Dan ontvangen ze plotseling de Heilige Geest. Dit gaat gepaard met allerlei bijzondere tekenen. Er is een geluid alsof er een hevige wind opsteekt (Hand. 1:2; vgl. Joh. 3:8). Iets dat op vuur lijkt, verdeelt zich in tongen en zet zich neer op de aanwezigen (Hand. 1:3; vgl. Ex. 3:2-6). De aanwezigen uiten zich in een vreemde taal, de tongentaal (Hand. 2:4; vgl. 1 Kor. 13:1).

Het geluid heeft tot gevolg dat er zich een grote menigte verzamelt (Hand. 2:6). De mensen zijn buiten zichzelf, want niet alleen horen ze in tongentaal spreken, maar ze verstaan het nog ook! "Wat zou dit betekenen?" (Hand. 2:12). De apostel Petrus geeft antwoord op hun vraag: "hier gebeurt wat door de profeet Joël gezegd is" (Hand. 2:16). Petrus haalt dan de profetie van Joël over de uitstorting van de Heilige Geest aan (Hand. 2:17-21).

Deze profetie van Joël hebben we al eerder ontmoet, namelijk in verband met de tijd van Hizkia. In die tijd trok Sanherib tegen Juda op en verwoestte alle versterkte steden. Maar op de berg Sion was er redding (Jes. 36-37). "Want uit Jeruzalem komt een rest, van de berg Sion komt wat gespaard blijft: de ijverzuchtige liefde van Jahwe zal dit bewerken." (Jes. 37:32). De redding van die rest hing samen met het reformatiewerk onder leiding van Hizkia. Een rest bekeerde zich en daarom was er redding. Die bekering had God beloofd bij monde van de profeet Joël (Joël 3[2:28-32]):

Ik zal Mijn Geest uitstorten over alle mensen,
uw zonen en uw dochters zullen profeteren,
uw grijsaards dromen zien,
uw jonge mannen visioenen krijgen.

Zelfs over de slaven en de slavinnen
stort Ik Mijn Geest uit in die dagen.

Wondertekenen zal Ik tonen aan de hemel en op de aarde:
bloed, vuur en paddestoelen van rook.

De zon zal in duisternis verkeren,
de maan in bloed,
voordat de dag van Jahwe komt,
de grote, angstwekkende dag.

Zo zal het gaan: alwie de naam van Jahwe aanroept,
hij wordt gered,
want op de berg Sion en in Jeruzalem
daar zal de redding zijn, zoals Jahwe heeft gezegd.
En degenen die door Jahwe worden geroepen,
zij zijn het die ontkomen.

Met het oog op de naderende dag van Jahwe, het optreden van Sanherib, vond er toen een uitstorting van de Heilige Geest plaats. Zo werd een rest gered. Het bezit van de Heilige Geest was echter tijdelijk, omdat de uitstorting als prototype fungeerde. Jezus heeft echter door Zijn lijden en sterven het nieuwe verbond rechtskracht verleend en zo voor Zijn volk het blijvend bezit van de Heilige Geest verworven. Dàt is het wat de samengestroomde menigte ziet en hoort.

Petrus citeert ook het gedeelte van Joël over de naderende gerichtsdag (Hand. 2:19-21). Jezus heeft immers de definitieve gerichtsdag over Israël aangekondigd (Mar. 13). Maar ook dan is er ontkoming, evenals in de dagen van Hizkia. Op de verschrikte vraag van de menigte: "Wat moeten we doen, mannen broeders?", antwoordt Petrus: "Bekeert u en ieder van u late zich dopen in de naam van Jezus Christus tot vergeving van uw zonden. Dan zult gij als gave de Heilige Geest ontvangen. Want die belofte geldt u, uw kinderen en allen die verre zijn, zovelen de Heer onze God roepen zal." (Hand. 2:38-39). Als we nog even terugkijken naar de dagen van Hizkia, naar het prototype van de uitstorting van de Heilige Geest, dan zien we dat toen slechts een rest gered werd. Petrus weet dat ook nu slechts een overblijfsel gered zal worden. Hij citeert opnieuw Joël: "degenen die door Jahwe worden geroepen, zij zijn het die ontkomen" (Joël 3:5[2:32]). Er zal geen volksbekering komen. Daarom bindt Petrus de aanwezigen op het hart: "Redt u uit dit ontaarde geslacht." (Hand. 2:40).

Het is opvallend dat Petrus niet de gehele profetie van Joël citeert. De woorden "op de berg Sion en in Jeruzalem daar zal de redding zijn" (Joël 3:5[2:32]) laat hij weg. Verbazingwekkend is dat niet. Jezus heeft immers gezegd, dat er op de dag van de Mensenzoon in Jeruzalem geen redding te verwachten is. De mensen in Judea moeten dan naar de bergen vluchten en wie in Jeruzalem is, moet eruit trekken (Luc. 21:21).

Verkiezing

"Want die belofte (van de Heilige Geest) geldt u, uw kinderen en allen die verre zijn, zovelen de Heer onze God roepen zal", aldus Petrus op het Pinksterfeest (Hand. 2:39). Met "die verre zijn" zullen de Israëlieten in de verstrooiing bedoeld zijn. De belofte geldt niet alleen mensen in Judea, maar ook daarbuiten. Maar Petrus komt er achter dat de belofte van de Heilige Geest ook niet-Israëlieten geldt.

In de eerste eeuw na Christus zijn er veel niet-Israëlieten die belangstelling tonen voor de joodse godsdienst. Sommigen van hen hebben zich laten besnijden en zijn zo in Israël ingelijfd. Zij worden Jodengenoten genoemd. Anderen hebben zich niet laten besnijden, maar wel hebben ze zich van de afgoden tot God bekeerd, "om de levende en waarachtige God te dienen" (1 Tess. 1:9). Zij worden godvrezenden genoemd.

In Caesarea woont een Romeinse officier, Cornelius (Hand. 10:1). Hij is een godvrezende (Hand. 10:2). Hij ontvangt een visioen, waarin hem wordt opgedragen de apostel Petrus te laten komen (Hand. 10:3-6). Petrus komt en verkondigt Cornelius en de andere aanwezigen het evangelie (Hand. 10:34-43). Terwijl Petrus nog aan het spreken is, komt plotseling de Heilige Geest over de toehoorders (Hand. 10:44). Dit blijkt uit hun spreken in tongentaal (Hand. 10:46). Petrus beseft wat dit betekent: "Kan iemand nog het

water weigeren, zodat deze mensen, die juist als wij de Heilige Geest ontvangen hebben, niet gedoopt zouden worden?" (Hand. 10:47). Daarop beveelt hij hen te dopen in de naam van Jezus Christus en hen zo in de gemeente van het nieuwe verbond in te lijven (Hand. 10:48).

Vele niet-Israëlieten worden in het voetspoor van Cornelius gedoopt en zo in de christelijke kerk ingelijfd. Ook zij zijn, evenals de rest uit Israël, door God geroepen en ook aan hen is de Heilige Geest geschonken. Ook met betrekking tot hen geldt: "En degenen die door Jahwe worden geroepen, zij zijn het die ontkomen." (Joël 3:5[2:32]). Vroeger "uitgesloten van de gemeenschap van Israël en van de verbonden waaraan de belofte verbonden was" (Ef. 2:12), zijn ze nu "medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God, gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, terwijl de sluitsteen Christus Jezus Zelf is, die het hele bouwwerk in zijn voegen houdt." (Ef. 2:19-21).

Maar is dit nog wel in overeenstemming met wat de boeken van het oude verbond leren? Leren deze niet dat de afstamming van Abraham, Isaak en Jakob beslissend is voor het behoren tot het volk van God? Hoe kan dan de belofte van het nieuwe verbond overgaan op mensen die niet van Abraham, Isaak en Jakob afstammen? Laten we de stamvaders van het volk Israël, de aanvang van het oude verbond, eens nader bekijken en vergelijken met de aanvang van het nieuwe verbond.

1. Abraham. Was Abraham niet door God geroepen uit Ur der Chaldeeën? In Ur der Chaldeeën hadden Abrahams voorouders de afgoden vereerd (Joz. 24:2). Maar God haalde hem daar weg en gaf hem onverdiende beloften (Gen. 12:2-3) en een duurzaam verbond (Gen. 17). Zo is het ook met het nieuwe verbond. De geroepenen uit de volken ontvangen de beloften van het nieuwe verbond, hoewel ze daar krachtens afstamming geen recht op hebben.
2. Isaak. Was Ismaël niet veel meer een lijfelijke afstammeling van Abraham dan Isaak? Toen God de geboorte van Isaak aankondigde, was Abraham zo oud geworden dat hij niet meer in staat was kinderen te verwekken (Gen. 17:17; Rom. 4:19). En toch kreeg hij nog een zoon, verwekt door de kracht van Gods Geest (Gal. 4:23, 29). Alleen deze zoon is erfgenaam van de belofte (Gen. 17:15-21; 21:9-13). Zo is het ook met het nieuwe verbond. Niet de lijfelijke afstamming van Abraham, maar de geboorte uit de Geest is beslissend voor het verkrijgen van de erfenis (Joh. 3:1-21).
3. Jakob. Was Esau niet Jakobs oudere broer? Omdat Esau de eerstgeborene was, had hij meer recht op de erfenis dan Jakob. Toch ontving Jakob uiteindelijk alles en Esau niets (Gen. 27:27-40). Door zijn onverschilligheid had Esau zich zijn eerstgeboorterecht onwaardig gemaakt (Gen. 25:32-34). Voor één enkele maaltijd had hij zijn eerstgeboorterecht verkocht (Heb. 12:16). Zo kwam de erfenis bij Jakob terecht. Door de onverschilligheid van Esau werd het plan van God gerealiseerd, dat Hij vóór de geboorte van de beide broers aan hun moeder had geopenbaard: "de oudste dient de jongste" (Gen. 25:23). Zo is het ook met het nieuwe verbond. De Israëlieten hebben de oudste rechten (Rom. 9:4-5). Maar door hun verwerping van het evangelie gaat het nieuwe verbond over op anderen (Rom. 11:19). Heeft God Zijn volk dan verstoten? Welnee, er wordt immers een rest gered (Rom. 11:1-5). Maar wel wordt in de weg van Israëls ongeloof Gods plan gerealiseerd, dat Hij tevoren heeft geopenbaard (Jes. 49:6):

Hij sprak: Voor u, Mijn Dienstknecht,
is het te gering alleen Jakobs stammen op te richten,
en Israëls overlevenden terug te brengen;
Ik stel U aan om een licht voor de volken te zijn:
Mijn heil moet reiken tot in de uithoeken der aarde.